

VLADAN TOMIĆ
NEMA MESTA
NA NEBU

VLADAN TOMIĆ je rođen 1933. godine u Kragujevcu. Novinarstvom se počeo baviti u listu "Mladost". Dugo radi u Radio-Beogradu, a novinarske i publicističke tekstove objavljuje u našim poznatim nedeljnim listovima. Tomić je autor nekoliko feljtona o životu osuđenika u zatvorima; o osuđenicima, maloletničkoj delikvenciji i ženskom zatvoru objavio je i knjigu "Iza rešetaka."

Živi i radi u Beogradu.

BIBLIOTEKA DOKUMENTI

Urednici

LJILJANA ŠOP
VIDAK PERIĆ

VLADAN TOMIĆ
NEMA MESTA
NA NEBU

NIRO »KNJIŽEVNE NOVINE«
Beograd 1989.

VLADAN TOMIĆ

NEMA MESTA NA NEBU

Izdavač

NIRO »KNJIŽEVNE NOVINE«

Francuska 7, Beograd

Za izdavača

Vidak PERIĆ

Recenzenti

Vladimir Stojšin

Dragomir Brajlčević

Miroslav Todorović

Likovno-grafičko rešenje biblioteke

Nikola Panić

Naslovna strana

Miro Glavurtić

Tehnički urednik

Nikola Panić

Korektor

Olga Veličković

Tiraž 3000 primeraka

ISBN 86-391-0156-6

Štampa

»Kosmos«, Beograd,

Svetog Save 16—18

Na smrt osuđeni

Andrija Artuković
Vučko Manojlović
Miodrag Milojević
Ilija Živković
Đorđe Adamović
Vojislav Rajčić »Požarevac«

Razgovori u zatvoru

Kako se strelja osuđeni

UBISTVO U PRISUSTVU VLASTI

*Sve što je vezano za izvršenje
smrtne kazne je službena tajna
a grob ostaje bez imena*

Smrtna ikaizna izvršava se streljanjem bez prisustva javnosti, rano ujutro, po pravilu, van naselja.

Radnici milicije obezbeđuju mesto određeno za izvršenje smrtne kazne i zabranjuju pristup nepozvanim licima.

Predsednik suda može dozvoliti da izvršenju smrtne kazne izuzetno prisustvuju i naučni radnici koji imaju naučni interes za to.

Predsednik komisije izdaje nalog starešini grupe milicionera da se kazna izvrši. Starešina milicionera naređuje da se osuđeno lice veže za određeni predmet i da mu se preko očiju veže marama.

Kaznu izvršava grupa od najmanje osam radnika milicije koji su snabdeveni puškama, od kojih je jedina polovina sa bojevom, a druga sa manevarskom municijom. Raspodela pušaka vrši se na taj način da se ne zna koji je radnik milicije dobio pušku sa bojevom municijom.

Starešina grupe milicionera postavlja radnike milicije na određeno odstojanje od osuđenog i izdaje komandu za pucanje. Streljajinje se obavlja istovremeno, pucanjem iz svih pušaka.

Kad lekar konstatuje da je smrt nastupila, smatra se da je smrtna kazna izvršena.

O izvršenju smrtne kazne komisija sastavlja zapisnik koji potpisuju članovi komisije i zapisničar. Zapisnik sadrži: mesto, dan i čas sastavljanja zapisnika. Podatke o rešenju

koja je komisija određena i imena članova komisije i zapisničara, ime i adresu branioca ako je prisustvovao izvršenju smrtne kazne, lične podatke o osuđenom licu, podatke o presudi i drugim spisima na osnovu kojih je utvrđeno da su ispunjeni zakonski uslovi za izvršenje smrtne kazne, mesto, dan i čas kad je kazna izvršena, konstataciju lekara da je smrt nastupila i čas kad je nastupila smrt.

Ako su izvršenju smrtne kazne prisustvovala i lica iz tačke 12. ovog uputstva, u zapisnik se unose njihova imena, zanimanje i adrese.

Posmrtni ostaci osuđenog sahranjuju se po pravilu na groblju u mestu izvršenja kazne, u skladu sa propisima o sahranjivanju. O sahrani osuđenog komisija sastavlja zapisnik koji potpisuju članovi komisije i zapisničar. Zapisnik se drži mesto i čas sastavljanja zapisnika i mesto i vreme gde je obavljena sahrana, odnosno kremacija, a u slučaju kremacije i mesto gde je urna sa pepelom ostavljena.

Predsednik komisije predaje zapisnik o izvršenju smrtne kazne i zapisnik o sahrani, odnosno kremaciji, predsedniku suda istog dana kada je smrtna kazna izvršena, odnosno obavljena sahrana ili kremacija.

O izvršenoj smrtnoj kazni predsednik suda bez odlaganja obaveštava Republički sekretarijat za pravosuđe i opštu upravu.

Podaci koje službena i druga lica koja su prisustvovala izvršenju smrtne kazne saznaju prilikom ili povodom izvršenja smrtne kazne, smatraju se službenom tajnom.

Predsednik komisije upozoriće lica koja su prisustvovala izvršenju kazne na ovu obavezu i to upozorenje će se uneti u zapisnik o izvršenju smrtne kazne.

Naučni radnici iz tačke 12. ovog uputstva mogu podatke iz stava 1. ove tačke koristiti u naučne svrhe i objaviti u stručnim i naučnim publikacijama na takav način da se ne može znati o kom licu je reč.

Prilikom izvršenja smrtne kazne nije dozvoljeno fotografisanje i tonsko snimanje.

Informaciju o izvršenju smrtne kazne predstavnicima sredstava javnog informisanja može dati samo predsednik suda.

Presudom Okružnog suda u Zagrebu K-91/84 od 14. svibnja 1986, Andrija Artuković, rođen 29. 11. 1899. godine u Klobuku općina Ljubuški, završio Pravni fakultet u Zagrebu, sada u pritvoru od 12. veljače 1986. godine, osuđen je na smrtnu kaznu zbog krivičnog dela Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i krivičnog dela Ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika.

Posle višenedeljnog procesa pred sudnicom prepunom građana i svedoka, domaćih i stranih novinara utvrđeno je da je Andrija Artuković, koga su branila tri advokata, kriv što je: nakon osnivanja i organiziranja, pod zaštitom i u službi njemačkih i italijanskih okupatora, ustaške kvislinške tvorevine nazvane »Nezavisna Država Hrvatska«, po Anti Paveliću, optuženiku i drugim ustaškim ratnim zločincima, u vladi koje je optuženik od 10. travnja 1941. godine do svibnja 1945. godine bio ministar unutrašnjih poslova, ministar pravde i bogoštovlja i državni prabilježnik, a u kojoj su iz vjerske i rasne mržnje, vođene fašističko-ustaškom ideologijom, organizirana i provedena masovna preseljenja, progoni, odmazde, mučenja, pokatoličenja i ubijanja civilnog stanovništva, Srba, Jevreja, Roma, Hrvata i drugih narodnosti, u

sabirnim i 'koncentracionim logorima, kao Jasenovac, Stara Gradiška, Jadovno, Kerestinec, Danica kod Koprivnice, Slano na Pagu, Jastrebarsko, Lobograd, kao i drugim mnogobrojnim stratištima Zagreba, Sarajeva, Siska, Osijeka, Karlovca, Gudovca kod Bjelovara, Đakova, Gline, Grabovca Banskog, Banije, Korduna, Like, Bosne i Hercegovine i Srijema, u kojima je ubijeno stotine tisuća ljudi a među njima žena i djece.

Neutvrđenog dana početkom 1942. godine u blizini Vrginmosta, u prisutnosti Ante Pavelića, saznajući da je u blizini uništena ustaška satnija, radi odmazde, naredio da se ubija civilno stanovništvo okolnih sela, pa su u obližnju dolinu dovedeni stanovnici tih sela i tu ubijeni mitraljeskim rafalima.

Neutvrđenog dana krajem 1941. godine u Zagrebu na Krešimirovom trgu, nakon što je tu dovedeno nekoliko stotina građana, naredio Lahovski Ladislavu da ih kamionima prebaci u Kerestinec, a zatim i sam pratio kolonu do Kerestince i tu izdao naređenje da se osobe koje se nalaze u zadnjem dijelu kolone vozila ubiju, nakon čega je oko 400 osoba iskrcano iz kamiona i ubijeno mitraljeskim rafalima.

Neutvrđenog dana u svibnju 1941. godine, naredio Knez Fredi, šefu policije u Sremskoj Mitrovici, da Vidić Ješu odvede u logor, a koju naredbu je ovaj i izvršio, te je Vidić

Ješo interniran u koncentracioni logor Danica kod Koprivnice, a zatim u logor Jadovno, iz kojeg se nije vratio, dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata i okupacije, naredio da se civilno stanovništvo ubija i protuzakonito odvodi u koncentracione logore, neutvrđenog dana početkom 1943. godine, nalazeći se u pratnji Ante Pavelića u blizini Samobora, naredio da se više stotina partizana, zarobljenih na području Žumberka, ubije, a što je učinjeno tako da su zarobljenici dovedeni na jednu livadu i tu ubijeni mitraljezima i pregaženi tenkovima, dakle, kršeći pravila međunarodnog prava, naredio da se ratni zarobljenici ubijaju, »pa mu se za svako od tih djela, po članu 142. i 144. KP SFRJ utvrđuje smrtna kazna i temeljem člana 48. stav 2. točka 1. KZ SFRJ, sud optuženog Artuković Andriju«

o s u đ u j e
n a

SMRTNU KAZNU